

OŚWIADCZENIE KADRY KIEROWNICZEJ PRZEDSZKOLI, SZKÓŁ I PLACÓWEK SZKOLNICTWA SPECJALNEGO ORAZ PORADNICTWA Z TERENU KRAKOWA

Dyrektorzy przedszkoli, szkół oraz placówek szkolnictwa specjalnego oraz rejonowych i specjalistycznych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych wyrażają stanowczy sprzeciw wobec proponowanych a niekonsultowanych działań ORE oraz MEiN wprowadzających projekt „Edukacja dla wszystkich – edukacja włączająca”.

Zastrzeżenia ogólne:

1/ Projekt został opracowany przez niesprecyzowane osoby o nieznanym poziomie kompetencji specjalistycznych oraz praktyce zawodowej (nie ma możliwości uzyskania informacji o autorach projektu) i oparty jest na niereprezentatywnych danych nieznaną grupą „konsultantów”.

Wspominany w projekcie raport NIK („Kształcenie w szkołach specjalnych” - 2020r) opiera się na kontroli 12 szkół na ok.1600 szkół działających w Polsce.

2/ doceniając ideę edukacji włączającej uważamy, że powinna ona funkcjonować jako jeden z elementów systemu edukacyjnego w państwie, na równi ze szkolnictwem specjalnym czy integracyjnym.

Proponowany projekt odbiera (de facto) Rodzicom dzieci z niepełnosprawnościami podstawowe prawo dokonania wyboru drogi edukacyjnej dla swojego dziecka. Celowym jest pozostawienie systemu mieszanego, dającego możliwość decydowania Rodzicom zarówno uczniów niepełnosprawnych jak i pełnosprawnych o sposobie kształcenia Ich dzieci - w zależności od ich potrzeb i możliwości.

Dzieci funkcjonujące w sposób umożliwiający im integrację społeczną w większości przypadków uczęszczają – na dzień dzisiejszy- do szkół integracyjnych lub prowadzących nauczanie włączające – gdyż taki był wybór ich rodziców.

3/ Proponowany projekt zmienia nie tylko system szkolnictwa specjalnego i poradnictwa w Polsce ale także, a może przede wszystkim wpłynie na szkolnictwo ogólnodostępne, które nie zostało poinformowane o proponowanych dogłębnych zmianach w ich organizacji i funkcjonowaniu.

4/ Edukacja włączająca jako jedyny proponowany system szkolny była wprowadzana w państwach europejskich i jako niesprawdzająca się, nieprzynosząca oczekiwanych korzyści a obniżająca wyniki egzaminów zewnętrznych (np. Pisa) obecnie proponowana jest jako jedna z możliwości wyboru.

Warto wykorzystywać doświadczenia szkolnictwa w innych europejskich państwach a równocześnie chronić wypracowany wieloletnimi praktykami system polski.

Uwagi szczegółowe:

1/ Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka oraz wychowanie przedszkolne

Właściwym rozwiązaniem jest ujednoczenie systemu orzecznictwa dla dzieci przed rozpoczęciem nauki szkolnej. Istotnym – a nie rozwiązaniem w projekcie- zagadnieniem jest scalenie form orzekania wg norm MEN lub też zgodnych z MPiPS, czy też stworzenie innego systemu.

Uważamy iż tylko ujednoczenie programów WWDR oraz Za Życiem i prowadzenie ich jako scalonego systemu wsparcia rodziny będzie przynosiło wymierne efekty rozwojowe dla dziecka, jednocześnie optymalizując niezbędne koszty ponoszone przez państwo.

Jest dla nas jako praktyków oczywistą kwestią, iż szczególnie małe dziecko potrzebuje pomocy stałego nauczyciela wspomagającego. Niezmienną osobą pracującą z dzieckiem i jej stałe trwanie przy dziecku jest podstawowym gwarantem sukcesu dziecka, jego rozwoju a co za tym idzie zwiększenia jego szans edukacyjnych.

Właściwie prowadzona edukacja przedszkolna w stosunku do dziecka i do rodziców przygotowuje ich do podjęcia najlepszej (z punktu widzenia dziecka) decyzji.

2/ szkoła podstawowa

a/Zdecydowanie podkreślamy, iż system nauczania włączającego nie jest optymalnym dla wszystkich dzieci, niezależnie od ich niepełnosprawności. To właśnie rodzaj niepełnosprawności, możliwość integracji społecznej jest kwestią kluczową dla dobrostanu dzieci jako uczniów a w przyszłości obywateli potrafiących określić swoje miejsce w społeczeństwie.

b/Szczególnym przypadkiem są tu dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, im bowiem starsze dziecko (młodzież) tym trudniejsza jest kwestia wspólnego przeżywania, zainteresowań czy spędzania czasu z dziećmi pełnosprawnymi. Rozdźwięk pomiędzy zainteresowaniami, aktywnościami powiększa się z wiekiem młodego człowieka.

Nie da się przepisami prawa ani procedurami „na siłę” zintegrować wszystkich uczniów.

c/ Uważamy iż największym negatywnym skutkiem realizacji projektu jest wydłużenie drogi, którą dziecko pokonuje aby otrzymać specjalistyczną pomoc. Trudno jest wyobrazić sobie jedną placówkę, która dysponuje sprzętem i specjalistami dla wszystkich dzieci w powiecie, ale też trudno wyobrazić sobie, iż specjaliści i sprzęt dot. każdej niepełnosprawności znajdują się w każdej ogólnodostępnej szkole. Zgodnie z funkcjonującym dziś systemem - każda szkoła specjalna, w której uczą się dzieci z określoną niepełnosprawnością może wspomóc każdego ucznia zarówno właściwym specjalistą, terapeutą jak i sprzętem.

d/ projekt nie przedstawia założeń ilościowych uczniów w klasie na żadnym poziomie kształcenia. Nie ma określonego standardu procentowego ilości dzieci niepełnosprawnych do pełnosprawnych.

Brak jest doprecyzowania rodzaju specjalizacji nauczycieli-specjalistów zatrudnianych w szkołach ogólnodostępnych; zwłaszcza przy założeniu, że każde dziecko (niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności) może uczęszczać do każdej szkoły/przedszkola.

Aby system funkcjonował prawidłowo czyli pozwolił każdemu dziecku odnieść adekwatny dla niego sukces musi zapewnić każdemu dziecku specjalistów odpowiednich dla jego rozwoju; nie zapewni mu tego proponowany w projekcie Asystent Ucznia – pracownik niepedagogiczny. Tak więc po raz kolejny: projekt oddala dziecko od specjalisty.

e/ podstawa programowa kształcenia ogólnego – musi mieć możliwość dostosowania realizowanych treści dla każdego ucznia, w zależności od niepełnosprawności oraz możliwości dziecka. Istotny jest nie tylko techniczna możliwość zaadaptowania treści ale przede wszystkim ilość obowiązkowych treści. Projekt zakłada tu autonomię jeśli chodzi o stopień realizacji podstawy programowej oraz połączenie obu obowiązujących w obecnym systemie (PPKO oraz PPKO dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym). Nie jest możliwe –bez strat dla ucznia z np. w st. umiarkowanym lub znacznym – realizacja nawet „uproszczonej” wersji PPKO realizowanej w szkole ogólnodostępnej.

Również programy nauczania mają być uniwersalne, umożliwiające uczestnictwo w lekcji wszystkim uczniom. Wątpliwości budzą możliwości przełożenia tych założeń na praktykę szkolną – na tej samej lekcji jedni uczniowie będą realizowali cele na poziomie zdobywania podstawowych umiejętności samoobsługowych, kiedy inni posługiwać się będą pojęciami abstrakcyjnymi.

Projekt wzmiankuje o obecności egzaminów w systemie edukacji, jednak nie precyzuje, czy wszyscy uczniowie będą musieli do nich przystąpić i jak określone zostaną treści na nich obowiązujące.

Praktyka szkół specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim pokazuje, że nie wszyscy oni w całym toku edukacji mają potencjał do nabycia umiejętności czytania, pisania, a nawet wyrażania swoich potrzeb. Ci uczniowie również są podmiotami edukacji włączającej, co budzi głęboki niepokój, czy w rzeczywistości będą mieli rzeczywiste możliwości rozwoju na dostępnym dla siebie poziomie, warunkach i formie. Czy ostatecznie nie będzie tak, że uczniowie najniżej funkcjonujący będą zwalniani czasowo lub całkowicie z realizacji podstawy programowej, a tym samym zostaną pozbawieni całkowicie możliwości nauki i rozwoju?

f/ ocena funkcjonowania dziecka oraz ocena jego postępów w szkole musi opierać się na diagnozie funkcjonalnej stworzonej przez fachowców- terapeutów, którzy zatrudnieni są w Poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Zapewnienie ciągłości istnienia Poradni zakłada oparcie się na wysokospecjalistycznej bazie diagnostycznej a co za tym idzie adekwatnych działaniach terapeutycznych.

g/ projekt nie precyzuje różnic pomiędzy proponowanym Wsparciem Edukacyjno-Specjalistycznym a już funkcjonującą Pomocą Psychologiczno-pedagogiczną. Zakłada się, że WES może być kierowana do rodziców lub nauczycieli. Nie wyobrażamy sobie, iż są to godziny „zabrane” uczniowi; a jako dodatkowe będą dodatkowym kosztem ponoszonym przez szkołę/JST.

g/ stanowczo protestujemy przeciwko propozycji ograniczenia możliwości odroczenia obowiązku szkolnego tylko o jeden rok (obecnie o 2 lata). Zmniejsza to możliwości rozwojowe dziecka w wieku, w którym oddziaływania terapeutyczne (realizowane w przedszkolach) przynoszą efekty wspomagające naukę w szkole.

h/ proponowane w projekcie „przekształcenie” szkół specjalnych (kilku? Wszystkich? na danym terenie) w Centrum Wspierania Edukacji Włączającej sugeruje, że będą one jednostkami wspomagającymi n-li ,dyrekcje i rodziców szkół ogólnodostępnych a więc mają pełnić rolę placówki doskonalenia czy doradztwa metodycznego.

Zakłada to praktyczną likwidację szkół specjalnych, z ich wieloletnim dorobkiem i doświadczeniem praktycznej pracy z dziećmi niepełnosprawnymi. Są one bowiem tylko konsultantami, z założenia „gośćmi” w szkole a nie trwałym składnikiem, na którym niepełnosprawny uczeń może się oprzeć w szkolnej codzienności.

i/ istotnym problemem będą konflikty, które z pewnością wystąpią pomiędzy rodzicami uczniów w klasie.

Mając wątpliwości, co do możliwości pełnego wykorzystania swojego potencjału rozwojowego zarówno przez uczniów pełno i niepełnosprawnych, obawiamy się, że może być to źródłem niezadowolenia i frustracji rodziców wszystkich uczniów. Ostatecznie idea włączania i akceptacji, którą należałoby umiejętnie pielęgnować i z wyczuciem wprowadzać, stanie się przyczyną konfliktów między rodzicami i chęcią odsunięcia tych uczniów, którzy najtrudniej adaptują się w środowisku społecznym, mają niską tolerancję na zmiany i prezentują zachowania trudne (niewyobrażalne często dla osób, które nie mają doświadczeń z osobami z niepełnosprawnościami).

3/ szkoła ponadpodstawowa

W proponowanym modelu zdecydowanie nie zgadzamy się na rozwiązanie, które włącza Szkoły Specjalne Przystosobające do Pracy do zbioru szkolnictwa branżowego. W projekcie nie ma miejsca dla uczniów, którzy nie są w stanie wykonywać zawodu (nawet pomocniczego), a więc wyklucza ich z systemu edukacji. Szkoły Przystosobające do Pracy powinny proponować możliwość kształcenia dla każdego ucznia – w oparciu o diagnozę funkcjonalną, nie wchodząc w system Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Umożliwienie przyjmowania przez szkoły specjalne także kandydatów bez niepełnosprawności powodować będzie liczniejsze klasy a w konsekwencji zagrożenie bezpieczeństwa dla uczniów niepełnosprawnych (na zajęciach praktycznej nauki)

4/ Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne

Stanowczo protestujemy i nie zgadzamy się na likwidację (de facto) funkcjonujących w systemie publicznych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych. Zarówno poradnie rejonowe jak i specjalistyczne powinny w dalszym ciągu realizować bardzo liczne zadania na rzecz dzieci, uczniów, szkół i rodziców zaś Centrum Dziecka i Rodziny jako jednostka wielospecjalistyczna i międzyresortowa powinna być uzupełnieniem systemu.

JST jakim jest Powiat mając na względzie dostępność, możliwości organizacyjne, lokalne zasoby i konieczność dostosowania organizacyjnego, powoływałby nową placówkę do pełnienia zadań CDR, lub przekształcałby wybraną placówkę (PCPR lub PPP w tym poradnię specjalistyczną) w CDR.

5/ Przygotowanie i rozwój zawodowy kadr

Nauczyciele i specjaliści pracujący aktualnie w szkolnictwie specjalnym to wysokokwalifikowana kadra, której odbudowa (po unicestwieniu zakładanym w projekcie) potrwa kilkanaście lat, z oczywistą stratą dla niepełnosprawnych uczniów, którzy otrzymają pomoc niepełną, nie w wymiarze maksymalnym, ale w takim jakim dysponować będzie szkoła na ich terenie (w niewielkich miejscowościach, na wsi gdzie dostęp do specjalisty będzie bardzo utrudniony).

Nauczyciele szkół specjalnych są przygotowani do pracy z dziećmi i młodzieżą, natomiast andragogika nie jest elementem ich przygotowania pedagogicznego w takim stopniu aby z pełną odpowiedzialnością stanowili wspomaganie dla nauczycieli szkół ogólnodostępnych.

Projekt nie przedstawia żadnych konkretnych rozwiązań dot. funkcjonowania nauczycieli jako pracowników CWEW. Jako dyrektorzy jednostek systemu oświaty nie widzimy możliwości wyłączenia pracowników pedagogicznych szkół i placówek specjalnych z systemu edukacji.

Nauczyciele pracujący w szkołach ogólnodostępnych nie są przygotowani do nowych zadań jakie stawia przed nimi projekt: tworzenia diagnozy funkcjonalnej , realizacji zadań terapeutycznych. Mimo chęci pomocy dzieciom zgromadzenie przez Nich wiedzy i umiejętności praktycznych, specyficznych dla każdej niepełnosprawności jest niemożliwym w przewidywanym okresie czasu.

6/ Finansowanie zadań oświatowych

Projekt zakłada stworzenie niezbędnej infrastruktury w każdej ogólnodostępnej szkole, w wymiarze bazy, niezbędnych urządzeń i pomocy, zaplecza związanego z odpoczynkiem i aktywnością; dla każdego niepełnosprawnego dziecka, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności.

Niestety, praktyka pracy z osobami niepełnosprawnymi wyraźnie pokazuje, iż wymagania te są różne, a często wykluczające się – w zależności od rodzaju niepełnosprawności. (*Dostosowanie sal dla uczniów z autyzmem (wykluczenie bodźców pobudzających) nie będzie właściwe dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną (włączenie bodźców pobudzających).*)

Proponowana zmiana sposobu naliczania wag w subwencji oświatowej spowoduje zwiększenie kosztów ponoszonych przez JST. Subwencja musi być spójna z rzeczywistym kosztem wykształcenia dziecka z niepełnosprawnościami.

Proponowany projekt zakłada włączanie wszystkich uczniów do jednego, tego samego systemu edukacyjnego –tzw. inkluzyjnego, jednak po głębszej analizie widać, że tworzy zagrożenie wykluczenia nie tylko ze wspólnej edukacji, ale edukacji w ogóle.

Przeniesienie wysiłku edukacji osób z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności na szkoły ogólnodostępne jest z jednej strony utraceniem kapitału ludzkiego w postaci nauczycieli i specjalistów szkół specjalnych z drugiej strony, przy braku możliwości szybkiego zbudowania wielospecjalistycznej kadry w szkołach ogólnodostępnych. A założyć należy, że nie każdy nauczyciel ma predyspozycje osobowościowe do pracy z każdym uczniem.

Przy jednoczesnym zagrożeniu wystąpieniem dużego poziomu frustracji u wszystkich uczestników zmiany (od dyrektora przez nauczyciela, uczniów i rodziców), jej koszty mogą okazać się ogromne, a zyski niezauważalne. Pod znakiem zapytania stoi nawet dorobek szkół integracyjnych dziś funkcjonujących, z sukcesami integrujących dzieci i młodzież pełno i niepełnosprawną.

Tak więc jeszcze raz podkreślamy, iż nie będąc przeciwnikami inkluzji , jako praktycy z wieloletnim doświadczeniem stanowczo sprzeciwiamy się wprowadzenia w życie projektu „Edukacja dla wszystkich – edukacja włączająca” jako systemowego i narzuconego wszystkim Uczniom, Rodzicom oraz Nauczycielom .

Dyrektorzy Zespołów Szkół Specjalnych Miasta Krakowa

Dyrektorzy Specjalnych Ośrodków-Szkolno-Wychowawczych M. Krakowa

Dyrektorzy Przedszkoli Specjalnych Integracyjnych

Dyrektorzy Poradni psychologiczno-Pedagogicznych Rejonowych i Specjalistycznych M. Krakowa

Kraków, 1 lutego 2021r